

ენერგეტიკის როლი და მნიშვნელობა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების პროცესში

ქეთევან ვეზირიშვილი-ნოზაძე, ელენე ფანცხავა, მაია ჯიხვაძე
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

რეზიუმე

ენერგეტიკა საზოგადოების განვითარების ერთ-ერთი მთავარი მამოძრავებელი ძალაა. იგი განმსაზღვრელ გავლენას ახდენს ეკონომიკის განვითარებაზე, ასრულებს წამყვან როლს საზოგადოების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შექმნასა და მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის დაჩქარებაში, ეკონომიკის ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებასა და საზოგადოებრივი წარმოების ეფექტიანობის გაზრდაში; ენერგეტიკა წარმოადგენს სამეურნეო რთული ორგანიზმის მაცოცხლებელ ძარღვს და, მთლიანად, ცივილიზაციის ერთ-ერთ საფუძველს.

თანამედროვე გარდამავალ პერიოდში საქართველოს საერთო მდგომარეობა თვისობრივად შეიცვალა: მნიშვნელოვანი ნაბიჯები იქნა გადადგმული ენერგეტიკული დარგის რესტრუქტურისა და ახალი ეკონომიკური ურთიერთობების საკანონმდებლო ბაზის სისტემის ჩამოყალიბების მიმართულებით. საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობამ და ენერგოუსაფრთხოების გაძლიერების მიზნით ევროპულ სტრუქტურებთან დაახლოებამ, განაპირობა სწორედ ენერგოეფექტურობის მენეჯმენტი თბოენერგეტიკაში.

ნაშრომში ენერგეტიკული რესურსები გაანალიზებული და შეფასებულია ტექნოლოგიების განვითარების დღევანდელი დონისა და პერსპექტივების გათვალისწინებით. ენერგეტიკაში არსებული მდგომარეობის და პერსპექტივების ანალიზის საფუძველზე ჩამოყალიბებულია დარგის განვითარების ამოცანები და მიზნები. შემოთავაზებულია ენერგეტიკის მიზანდასახული და გეგმა-ზომიერი განვითარების პროგრამის კონცეფცია.

საკვანძო სიტყვები: ენერგორესურსები, ენერგოურუნველყოფა, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა, თბოენერგეტიკული ეფექტურობა, ალტერნატიული წყარო.

THE ROLE AND IMPORTANCE OF ENERGY IN THE PROCESS OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

Ketevan Vezirishvili-Nozadze,
Elene Pantskhava, Maia Jixvadze
Georgian Technical University, Tbilisi, Georgia

ABSTRACT

Energetics is one of the strongest driving forces of society's development. It greatly affects economic

growth, plays an important role in creating society's material-technical base and accelerates the progress of science and technology, is crucial to the establishment of the economy's infrastructure and to the development of social productivity efficiency; Energetics is the life-force of the complicated organism of agriculture and is the basis of the whole civilization.

Situation in the country has changed qualitatively: Important steps have been done towards restructuring of branch of energetics and development of legislation of new economic relations. Compliance with international standards and closer approach to European Union in order to improve Energetic Security of Georgia caused making focus on management of energetics' effectiveness.

Taking into consideration modern level and vision of future of development of technologies, renewable energy resources are analyzed and assessed in the article. On the basis of analysis of existing situation and future of energetics there are formulated goals and tasks of the branch development. In addition, the result oriented and reasonable concept of the plan of development of renewable energetics is recommended.

Key Words: Energy Resources, Energy Maintenance, Material-Technical Base, Thermal Power, Station, Alternative Resources.

შესავალი

საქართველოს დამოუკიდებლობის წლებში -1989-2020 ენერგეტიკული უსაფრთხოების პრობლემა განსაკუთრებით აქტუალური გახდა. ცხადია, რომ ამ პრობლემის გადაჭრის გარეშე არარეალური იქნება არათუ სრული ეკონომიკური უსაფრთხოების მიღწევა, არამედ საფრთხე შეექმნება თვით საქართველოს სახელმწიფოებრიობასაც.

ქვეყნის საიმედო და მდგრადი ენერგოურუნველყოფა თანამედროვეობის ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური პრობლემაა. უფრო მეტიც, ექსპერტთა შეფასებით, თანამედროვე გლობალიზაციის ეკონომიკურ სისტემაში "ბიოსფერო-საზოგადოება-ეკონომიკა", ენერგომოხმარების დონე და დინამიკა გაცილებით უფრო ობიექტური და ადეკვატური პარამეტრებია ეკონომიკის განვითარების დასახასიათებლად, ვიდრე ქვეყნის მთლიანი შიგა პროდუქტის მაჩვენებელი.

ქვეყნის გრძელვადიანი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიაში „საქართველო

2020“ ენერგეტიკა საქართველოს სტრატეგიულ დარგად და პრიორიტეტად არის მითითებული. ბევრი კვლევაა ჩატარებული, რომლებიც ენერგეტიკას, ეკონომიკურ ზრდასა და სოციალურ ინდიკატორებს შორის კავშირს ადგენს.

განყენებულად ეკონომიკური ცვლადები სოციალური პროგრესის შესახებ სრულ სურათს არ გვაძლევს, ამიტომაც ზუსტადაა განსასაზღვრი და სისტემური ხედვით უნდა შეფასდეს ის, თუ რეალურად რა შესაძლებლობები აქვს სახელმწიფოს ადამიანის ბაზისური საჭიროებების, ცხოვრების ხარისხის ჩამოყალიბების და მისი განვითარების დასაქმყოფილებლად.

რამდენადაც სასარგებლოა ელექტროენერგიის გამოყენების სფეროს გაფართოება, იმდენადვე საზიანო და დამანგრეველია მისი შემცირება ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისათვის. ეს ნათლად გამოჩნდა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის პირველ წლებში (1991-1995წწ.). ცნობილია, რომ საქართველოში 1990 წლიდან ელექტროენერგიის წარმოება და მოხმარება მკვეთრად შემცირდა. 1994 წელს, ქვეყანაში წარმოებულ იქნა მხოლოდ 7 მლრდ. კვტ.სთ ანუ 1989 წელს მიღწეული მაქსიმალური დონის 43%. ელექტროენერგიის წარმოების 1994 წლის დონე კი საქართველოში ჯერ კიდევ 1968 წელს - 26 წლის წინ აღინიშნა, ე.ი. ამ სფეროში ქვეყანამ მეოთხედ საუკუნეზე მეტი ხნით დაიხია უკან. უმთავრესად სწორედ ამან დაასუსტა ეკონომიკა 36 წლით, ხოლო მისი ზოგიერთი დარგი - ნახევარი საუკუნით და მეტადაც.

ძირითადი ნაწილი

ენერგორესურსების წარმოება და პოტენციალი

საქართველოში ენერგეტიკა წარმოდგენილია ელექტროენერგეტიკისა და სათბობის მრეწველობის თითქმის ყველა ძირითადი დარგით (თბოელექტროსადგურები, ჰიდროელექტროსადგურები, ელექტრული და თბოქსელები, ნავთობმომპოვებელი და ნახშირის მრეწველობა, თერმული წყლები). ბოლო წლებში მიმდინარეობს მუშაობა ქარისა და მზის ენერგიის გამოსაყენებლად. 1961-1990 წლებში საქართველოს ენერგეტიკის პროდუქცია 1,4-ჯერ გაიზარდა; ზრდა დაახლოებით თანაბარი იყო პირველსა და მეორე ათწლეულებში, მესამეში კი - მკვეთრად დაეცა.

1991-1995 წლებში საქართველოს ენერგეტიკა მწვავე კრიზისმა მოიცვა. მინიმუმამდე დაეცა ყველა ენერგორესურსის წარმოება, ელექტროენერგიის გამომუშავება 2-ჯერ და მეტად შემცირდა, ნავთობისა და ნახშირის მოპოვება - შესაბამისად 4,4-ჯერ და 22,4-ჯერ, ნავთობის გადამუშავება - 60-ჯერ, თანამდევნი აირის მოპოვება - 18,2-ჯერ.

2016 წლის შედეგებით ენერგეტიკის სექტორში

ფუნქციონირებდა 66 საწარმო, სადაც დასაქმებული იყო 19123 ადამიანი, წარმოებული იყო 1077,6 მლნ ლარის პროდუქცია, ხოლო ძირითადი აქტივების (ფონდების) ღირებულება შეადგენდა 3052,1 მლნ ლარს.

2019 წლის მონაცემებით სათბობ-ენერგეტიკულ კომპლექსში თავმოყრილია მთელი მრეწველობის ძირითადი ფონდების ნახევარზე მეტი (52,8%), ხოლო ინწარმოება პროდუქციის თითქმის 15%. პროდუქციის მიხედვით ენერგეტიკის დარგობრივ სტრუქტურაში წამყვანია ელექტროენერგეტიკა - 75,3%. ნავთობზე მოდის - 7,4%, ბუნებრივ აირზე - 13,4%, ნახშირზე - 3,9%.

საქართველოს ტერიტორიაზე მეტ-ნაკლები ოდენობით გვხვდება ენერგეტიკული რესურსების თითქმის ყველა სახეობა: ჰიდროენერგორესურსები, ქვანახშირი, მურა ნახშირი, ტორფი, ნავთობი, თანამდევნი აირი, თერმული წყლები.

საქართველოს ენერგეტიკულ რესურსებს შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ჰიდროენერგორესურსები, ნახშირი და ნავთობი. საქართველოს დიდი და საშუალო სიდიდის მდინარეთა თეორიული ჰიდროენერგორესურსები დაახლოებით 137 მლრდ. კვტ.სთ, ტექნიკური ჰიდროენერგეტიკული რესურსები - 68-80 მლრდ. კვტ.სთ, ხოლო ეკონომიური (განვითარების თანამედროვე ეტაპზე გამოყენებისათვის ეკონომიკურად მიზანშეწონილი) ჰიდრორესურსები - 32-39 მლრდ. კვტ.სთ-ია. საქართველოში აღრიცხული 319 მდინარის ტექნიკური ჰიდროენერგორესურსების 50%-ზე მეტი რვა მდინარეზე (მტკვარი, რიონი, ენგური, ცხენისწყალი, კოდორი, ბზიფი, ხრამი და არაგვი) მოდის, რაც ხელსაყრელ პირობებს ქმნის მათზე ჰიდროენერგომშენებლობისათვის.

ჰიდროენერგეტიკულ მშენებლობაში თანამედროვე მიღწევათა გამოყენებით საქართველოს მდინარეებზე შეიძლება აიგოს ათეულობით მსხვილი და საშუალო სიდიდის ჰიდროელექტროსადგური. მიუხედავად ამისა, საქართველოში ჰიდროენერგორესურსების გამოყენების დონე დაბალია. 2018 წელს ჰიდროელექტროსადგურებმა გამოიმუშავეს 8,2 მლრდ. კვტ.სთ ელექტროენერგია, რაც ჰიდრორესურსების ტექნიკური პოტენციალის მხოლოდ 10,0-12,0%, ხოლო ეკონომიური პოტენციალის - 25,6%-ია.

დღეისათვის საქართველოში ადგილობრივ წარმოებული ელექტროენერგიის დაახლოებით 80%-ს ჰესები, დანარჩენს კი ბუნებრივ გაზზე მომუშავე თბოელექტროსადგურები (აგრეთვე უმნიშვნელო მოცულობით ქარის სადგური) გამოიმუშავენ. ამავე დროს, უკანასკნელი წლების განმავლობაში, ელექტროენერგიის მოხმარების მნიშვნელოვანი ზრდის გამო, ქვეყანა იძულებულია, მოთხოვნა

ზრდადი იმპორტირებული ენერგიით დააკმაყოფილოს. მდგომარეობას უფრო ართულებს ჰესების მიერ წარმოებული ენერგიის დამოკიდებულება კლიმატურ პირობებზე, აგრეთვე, უკანასკნელ წლებში, არაპროგნოზირებადი დატვირთვის მომხმარებლის (კრიპტოვალუტის სერვერების) წილის მნიშვნელოვანი ზრდა საერთო დატვირთვაში, რაც წარმოება-მოთხოვნის მნიშვნელოვანი დისბალანსის საფუძველი ხდება. კერძოდ, ელ.ენერგიის მოხმარება ქვეყანაში, ჩვეულებრივ, ზამთრის სეზონზე აღწევს პიკს, მაშინ როდესაც მდინარეების წყალმარჩხოების გამო ჰესების მიერ გამომუშავებული ენერგია შედარებით დაბალია. ელენერგიაზე მოთხოვნა ამ პერიოდში ადგილობრივ თბოსადგურების წარმოებითაც ვერ კმაყოფილდება, რაც უკანასკნელ წლებში იმპორტის კრიტიკული ზრდის ტენდენციას განაპირობებს - 2016 წელს იმპორტირებული იყო 479 მლნ კვტს, ხოლო 2019 წელს იგი 1 630 მლნ კვტს-მდე გაიზარდა. გასულ წელს იმპორტირებული ელ.ენერგიის ღირებულება, დაახლოებით 90 მლნ-მდე აშშ დოლარი, მძიმე ტვირთად დაანვა ქვეყნის მაკროეკონომიკას, მათ შორის სავალუტო გაცვლის კურსს, რაც ამავე დროს მნიშვნელოვანი გამოწვევაა ქვეყნის ენერგეტიკული უსაფრთხოებისათვის.

გასულ წელს საქართველო, ელექტროენერგიას რუსეთიდან (524,5 მლნ. კვტ.სთ) და აზერბაიჯანიდან (1102,0 მლნ. კვტ.სთ) იღებდა. კერძოდ, 2019 წელს რუსეთიდან იმპორტის ზრდამ 153% შეადგინა, აზერბაიჯანიდან კი პირიქით, 10% - ით შემცირდა. შემცირებულია ექსპორტიც - 2018 წელთან შედარებით, გასულ წელს საქართველოდან თითქმის 59% - ით ნაკლები ელექტროენერგია (243,4 მლნ. კვტ.სთ) გაიყიდა.

მოთხოვნის ზრდა ელ.ენერგიაზე, განსაკუთრებით პიკური მოხმარების პერიოდში, როცა არსებული ჰიდრო- და თბოენერგეტიკული სიმძლავრეების დღეისათვის ათვისებული პოტენციალი ვერ უზრუნველყოფს საჭირო რაოდენობის ენერგიის მიწოდებას, განაპირობებს კრიტიკულ დამოკიდებულების იმპორტზე. ასეთ პირობებში ელექტროენერგიაზე მოთხოვნის მკვეთრი ზრდისა და სეზონური დეფიციტის აღმოფხვრის ყველაზე რაციონალურ ინსტრუმენტად შეიძლება ჩაითვალოს ბუნებრივ აირზე მომუშავე ბაზისურ თბოელექტრო- სადგურების მშენებლობა, რაც უზრუნველყოფს კლიმატისაგან დამოუკიდებელი გენერაციის განვითარებას, ენერგოსისტემის დაბალანსებასა და სტაბილურ ფუნქციონირებას საკუთარი რესურსების გამოყენებით.

ამიტომაც უახლოეს დღეებში დაგეგმილი, გარდაბნის გაზის ტურბინის კომბინირებული ციკლის (CCGT) თბოელექტროსადგურის გარდაბნი-2-ის

ექსპლუატაციაში გაშვება საეტაპო მნიშვნელობის მოვლენას წარმოადგენს ქვეყნის ენერგეტიკული სექტორისათვის. გარდაბანში, უკვე არსებული თბოელექტროსადგურების კომპლექსის ტერიტორიაზე განლაგებული 230 მგვტ დადგმული სიმძლავრის მქონე თბოელექტროსადგურის მშენებლობაში საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციამ 185 მილიონამდე აშშ დოლარის ინვესტიცია განახორციელა. თესის მშენებლობა 2018 წლის თებერვალში დაიწყო და ორ წელიწადზე ნაკლებ დროში წარმატებით არის დასრულებული.

გარდაბნის სადგური ხასიათდება მაღალი ტექნიკურ-ეკონომიკური მაჩვენებლებით. იგი მუშაობს ბუნებრივი აირით და აღჭურვილია კომბინირებული ციკლის უახლესი ტექნოლოგიებით, მათ შორის “ჯენერალ ელექტრიკის” და “სკოდას” მაღალეფექტური ტურბინებით. სადგური არის ყველაზე საიმედო რეზერვი ბაზისური დატვირთვების ელექტროენერგიით უზრუნველსაყოფად. პროექტის საინვესტიციო ღრებულებაა 220 მლნ აშშ დოლარი, პოტენციური გამომუშავება - 1,8 მლრდ. კვტ.სთ წელიწადში.

ნავარაუდება აგრეთვე ტყიბულში მძლავრი (150 მგვტ), ახალი, ნახშირით მომუშავე თესის მშენებლობა; ამ მიზნით მნიშვნელოვნად გაიზარდა ადგილობრივი ნახშირის მოპოვება.

საქართველო განსაკუთრებით მდიდარია შედარებით პატარა მდინარეებით, მათი წლიური ტექნიკური პოტენციალი შეადგენს დაახლოებით 12,3 მლრდ. კვტ.სთ-ს.

საქართველოს ტერიტორიაზე ნახშირის რამდენიმე საბადოა. მათგან მხოლოდ სამს - ტყიბულ-შაორის, ტყვარჩელის ქვანახშირისა და ახალციხის მურა ნახშირის საბადოებს აქვს სამრეწველო მნიშვნელობა. ნახშირის მარაგის ძირითადი ნაწილი (მისი საბალანსო მარაგის 80,2%) განლაგებულია ტყიბულ-შაორის საბადოში, ახალციხის საბადოში - 15,7%, ტყვარჩელის საბადოში - 4,1%. ამჟამად მუშავდება მხოლოდ ტყიბულის საბადო.

საქართველოში აღრიცხულია ნავთობის რამდენიმე საბადო, საიდანაც ამჟამად წლიურად დაახლოებით 40-50 ათასი ტ მოიპოვება.

ქვეყნის ტერიტორიის ჰიდროგეოლოგიური შესწავლის თანამედროვე ეტაპზე საქართველოში თერმული წყლების საერთო პროგნოზული მარაგი 250 მლნ მ3-ს შეადგენს. მზის ენერგიის თეორიული ოდენობა წლის განმავლობაში 1014 კვტ.სთ-ს აღწევს, ქარის ენერგიის ტექნიკური პოტენციალი კი 4,5 მლრდ. კვტ.სთ-ია.

სათბობ-ენერგეტიკული ბალანსის ანალიზი

1990 წლამდე ქვეყანაში შეიმჩნეოდა ენერგეტიკული რესურსების მოხმარების ზრდის ტენდენცია. 1990 წლიდან 2007 წლამდე კი სათბობ-ენერგეტი-

კული რესურსების მოხმარების დონე მკვეთრად დაეცა. ქვეყნის მოთხოვნილება ძირითადად შემოტანილი ენერგეტიკული რესურსების ხარჯზე კმაყოფილდებოდა.

დაახლოებით იგივე მდგომარეობაა ამჟამადაც. 2018 წლის მდგომარეობით, საქართველო, თავის მოთხოვნილებას, საკუთრი ენერგორესურსებით იკმაყოფილებს მხოლოდ 34,5%-ით ანუ იმპორტულ რესურსებზე 65,5%-ით არის დამოკიდებული. საკუთარი წარმოების ენერგორესურსების ფორმირებაში წამყვანია ჰიდროენერგია 711,2 ათ. ტ.პ.ს (49,85%), მეორე ადგილზეა ბიოსაწვავი (შემა და დანარჩენები) – 481,1 ათ. ტ.პ.ს. (33,6%), მესამეზე – ქვანახშირი 168 ათ. ტ.პ.ს (11,8%) და ა.შ. რაც შეეხება ბალანსის ხარჯვით ნაწილს საბოლოო მოხმარების მიხედვით, აქ პირველ ადგილზეა ნავთობპროდუქტები 1077,6 ათ. ტ.პ.ს (28,9%), მეორეზე – ბუნებრივი აირი 1058,7 ათ. ტ.პ.ს (28,4%) და მესამეზე – ელექტროენერგია 780,3 ათ. ტ.პ.ს (20,9%).

მაშასადამე, საქართველოში ყველაზე მეტად მოხმარებადი ენერგორესურსი (ნავთობპროდუქტები, ბუნებრივი აირი) მთლიანად იმპორტულია და მისი ადგილობრივით ჩანაცვლება ნაწილობრივ მაინც, ქვეყნისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა.

გარდაბანში 2015 წლის ზაფხულში ექსპლუატაციაში შევიდა 230 მეგვტ სიმძლავრის კომბინირებული თბოელექტროსადგური.

აღსანიშნავია, რომ გასული საუკუნის 80-90-იან წლებში, საქართველოს ბაზისური თბოელექტროსადგურების ჯამური დადგმული სიმძლავრე 1500 მეგვტ-ს, ხოლო წლიური გამომუშავება დაახლოებით 7 მლრდ კვტს-ს შეადგენდა, მიუხედავად იმისა, რომ დღეისათვის ექსპლუატაციაში მყოფი ყველა ძირითად ჰიდროელექტროსადგური (მათ შორის ყველაზე მძლავრი ენგურისა და ენგურჰესების კასკადის, ჯამური სიმძლავრით 1640 მეგვტ), უკვე აშენებული იყო და ფუნქციონირებდა, ხოლო საქართველოს ელექტროენერგეტიკული სისტემა კავშირის სამხრეთი რეგიონების გაერთიანებული სისტემის ნაწილს წარმოადგენდა და შეუფერხებელ მიმოცვლას აწარმოებდა მეზობელი რესპუბლიკების სისტემებთან. ამასთან ერთად, ხაზგასასმელია, რომ ენერგიის ხვედრითი მოხმარება ერთ სულ მოსახლეზე იმ დროისათვის საქართველოსა და ევროპის მსგავსი გეოგრაფიულ-კლიმატური გარემოს მქონე ქვეყნებში (იტალია, ესპანეთი, ავსტრია, პორტუგალია, საბერძნეთი, თურქეთი) დაახლოებით ტოლი იყო, მაშინ როდესაც დღეისათვის იგი არათუ ევროპის, არამედ მსოფლიოს გასაშუალებულ მაჩვენებელსაც ჩამორჩება.

შესაბამისად, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგადად საქართველოს ენერგეტიკული პოლიტიკის დომი-

ნანტად და საშუალო- და გრძელვადიანი სტრატეგიის უპირველეს პრიორიტეტად ითვლება ელექტროენერგიაზე ძირითადი მოთხოვნის დაკმაყოფილება ადგილობრივი ჰიდროელექტროსადგურების მიერ გამომუშავებული ელექტროენერგიით, საერთაშორისო გამოცდილება ადასტურებს, რომ ბაზისური ელენერგიის მწარმოებელი გენერაციის საშუალებები გარდამავალი ეტაპის ენერგეტიკული სისტემების შეუცვლელ ნაწილსა და მათი მდგრადობისა და, ზოგადად, ქვეყნის ენერგეტიკული უსაფრთხოების გარანტორს წარმოადგენენ.

დასკვნა:

მთავარი აქცენტი გადატანილია უნდა იყოს განახლებადი ენერგორესურსების გამოყენებაზე: საქართველოს მდიდარი ჰიდროენერგეტიკული რესურსების ათვისება უწყვეტი პროცესია. მომავლისათვის დაგეგმილია 36 ჰესის მშენებლობა, რომლებიც შედიან პოტენციური ალტერნატიული წყაროების ნუსხაში. სახელმწიფო პროგრამა “განახლებადი ენერგია 2020-ის” ფარგლებში განხორციელებულია ინტერესთა გამოხატვა აღნიშნული ელექტროსადგურების მშენებლობის, ოპერირებისა და ფლობის პრინციპით.

გარდა ამისა, მემორანდუმით შეთანხმებულია, რომ ელექტროსადგურის ექსპლუატაციაში გაშვებიდან 10-წლიან პერიოდში ყოველი წლის ზამთრის 3 თვის განმავლობაში ელექტროენერგიის რეალიზაცია მოხდება შესაბამისი პირის არჩევანით და იგი განხორციელდება საქართველოში არსებულ ნებისმიერ მყიდველზე თავისუფალი ტარიფით, ანდა ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციულ ოპერატორთან წინასწარ გაფორმებული გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებით, სადაც ტარიფი განისაზღვრება მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

ურთიერთთანამშრომლობის შესახებ ურთიერთგაგების მემორანდუმში ნათლადაა ჩამოყალიბებული როგორც სახელმწიფო, ისე ინვესტორის ვალდებულება. იგი ფორმდება წინასწარ დამტკიცებული ფორმების მიხედვით და მკაცრად ავალდებულებს ორივე მხარეს მის შესრულებას.

პერსპექტიულ მშენებლობათა გათვალისწინებით შემუშავებულია “საქართველოს გადამცემი ქსელის განვითარების ათწლიანი გეგმა” 2015-2025 წლებისთვის, რომელიც დამტკიცებულია მთავრობის მიერ. (ცხრილი №1).

ამ გეგმის მიხედვით, 2025 წლისათვის საქართველოში ელექტროენერგიის წარმოება მიაღწევს 28,42 მლრდ. კვტ.ს-ს, მათ შორის ჰესებში 25,42 მლრდ. კვტ.ს-ს. გამომუშავების ასეთი ზრდა საშუალებას მისცემს ქვეყანას ექსპორტზე გაიტანოს 10 მლრდ. კვტ.ს-ზე მეტი ენერგია.

საქართველოს ელექტროსისტემის ენერგიის საპროგნოზო ბალანსი (მლრდ. კვტ.სთ)
ცხრილი № 1.

წელი	გენერაცია	ჰესები	თბოსადგურები	მოხმარება	ექსპორტი
2020	19,94	169,3	2,18	14,23	5,71
2021	24,52	22,34	1,37	14,94	9,58
2022	26,78	25,42	1,85	15,69	11,09
2023	27,26	25,42	2,38	16,48	10,78
2024	27,80	25,42	2,97	17,30	10,50
2025	28,42	25,42	3,00	18,16	10,36

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ვეზირიშვილი-ნოზაძე ქ., ფანცხავა ე., „საქართველოში არსებული ენერგორესურსების ათვისების პოტენციალური მიმართულებანი“, IV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მოხსენებათა კრებული, ქუთაისი, გვ. 108-110.
2. ვეზირიშვილი-ნოზაძე ქ., ფანცხავა ე., „არატრადიციული, განახლებადი რესურსების - ეკოლოგიური პრობლემების გადაჭრის ალტერნატივა“, IV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მოხსენებათა კრებული, ქუთაისი, 2016 წ. გვ. 110-113.
3. მარგველაშვილი მ., „მსოფლიო გამოცდილება“ საქართველოსთვის, საქართველოს ენერგეტიკული სექტორი ევროკავშირთან ასოცირების კონტექსტში“, 2015წ. გვ. 18.
4. ჩომახიძე დ., საქართველოს ენერგეტიკა: „ეკონომიკა, რეგულირება, ტერმილოგია, სტატისტიკა“. გამომცემლობა „საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, 2014 წ.
5. განახლებადი ენერგიების ეროვნული სამოქმედო გეგმა (NREAP).